

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 22. junija 1887.

O b s e g: Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za leto 1886. — Notranja uprava konjskim hlevom. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gospoda poslanca Kluna v državnem zboru 10. t. m. Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske
za leto 1886**

dné 26. maja 1887.

Letošnji občni zbor je bil izredno dobro obiskan, kar kaže, da so se kranjski kmetovalci pričeli brigati za zavod, ki jim ima biti najvažnejši v deželi. Navzoči je bilo nad sto članov, in z veseljem konstatujemo, da so vse gorenjske in notranjske podružnice poslale zastopnike svoje. Žalibog sta bili zastopani izmed dolenjskih podružnic samo krška in zatiška.

S svojim pohodom počastili so občni zbor gg. deželni predsednik baron Winkler, c. kr. vladni svetnik J. Dralka, vsi gg. deželni odborniki in mnogo č. gospodov duhovnikov.

Zborovanje se je pričelo točno ob 9. uri dopoludne.

Predsednik grof Thurn otvori zborovanje in pozdravi vladne zastopnike, najprvo g. deželnega predsednika, in se zahvali društvenikom za izredno veliko udeležbo. Spominja se potem lani umrlih udov, ti so: Anton Wester, župan v Bledu; Janez Kavčič, posestnik na Razdrtem; Anton Janzekovič, zdravnik na Vrhniki; Janez Perles, pivovar v Ljubljani; dr. Fran Schiffer, c. kr. zdravstveni svetnik v Ljubljani in Josip Majer, graščak v Loži, ter nasvetuje, da zbor tem pridnim gospodarjem in možem, unetim za prospeh kmetijstva v znamenje, sožalovanja vstane s sedežev. (Zgodi se.) C. kr. kmetijska družba kranjska pridobila si je zadnji čas jako mnogo prijateljev mej kmetovalci kranjske dežele. To kažejo, pravi predsednik, pač številke, ki glasno govore, kako se množi od leta do leta število društvenikov. Leta 1883. bilo je 436 udov; 1884. leta 568 udov; 1885. leta 599 udov; 1886. leta 696 udov; letos pa bode naraslo število že na 800. To očitno dokazuje, da se prebivalstvo

vedno bolj zanima za kmetijske reči in da vidi, da se le z druženiimi močmi more kaj koristnega in uspešnega doseči. Predsednik nadalje opominja, da se je v Ljubljani osnovala mlekarska zadruga, katera ima veliko važnost za konsumenta in producenta. Ljubljana ima sedaj na razpolaganje dobrega, zdravega mleka, surovega masla in sira po primerni ceni. Posebnih zaslug si je pri tem pridobil ravnatelj in član centralnega odbora, veleposestnik gospod Fran Povše. Želeti je, da bi to podjetje vsi krogi podpirali najiskreneje.

Nadalje naznanja predsednik, da se je deželna sadjarska in vinarska šola preselila sè Slapa v Grm. V tej šoli se bode več ali manj poučevalo v vseh raznih strokah kmetijstva. Želeti bi pač bilo, da bi to šolo, katero vzdržuje dežela, podpira pa država, prav številno obiskavali kranjski kmetski mladeniči z Gorenjske, Notranjske in Dolenjske. Istina je pač, da kranjski kmetovalec težko izhaja, da nosi prevelika bremena, a drugače zopet ni tajiti, da slabo gospodarjenje gotovo sodeluje, da je stanje kmetijskega stanu tako žalostno. Odgoja v strokovnih učilnicah utegne te gotovo žalostne odnošaje le popraviti. Lansko leto je pokazalo, koliko je pridobiti dohodkov s sadjarstvom, in ugodni uspeh lanskega leta naj bi naukuševal kmetovalce, da bi sadjarstvu naklonili še večjo pozornost. Sestavila se je 1886. leta tudi komisija za pogozdovanje Krasa. Komisija ima nalogo, določiti prostore, kateri se bodo pogozdili, zmerom pa mora paziti tudi na to, da se kmetovalcem ohranijo potrebni pašniki, da morejo svojo živino prerediti. Na prošnjo c. kr. kmetijske družbe centralnega odbora dovolil je deželni zbor potrebno podporo za živinske razstave v Bohinji in Metliki, kar hvaležno omenja predsednik.

Deželni predsednik baron Winkler pozdravlja prav srčno občni zbor kmetijske družbe, katera hoče delovati v prospeh vseh strok kmetijstva. Gotovo da pričakuje podpore c. kr. vlade pri svojem delovanju, in gotovo ji bo podpora tudi obilna naklonjena.

Tajnik Pirc poroča, da so imenovale c. kr. kmetijske družbe v Brnu, Trstu, Roveretu, Gorici, Celovcu, Gradcu, na Dunaji, v Opavi in Levovu za zastopnika pri občnem zboru gospoda grofa Thurna, c. kr. kmetijska družba v Solnogradu pa gospoda Jos. Fr. Seuniga.

Tajnik g. Gustav Pirc poroča o delovanju centralnega odbora kmetijske družbe. (Poročilo se je doposlalo gg. udom uže s številko 9. „Kmetovalca.“) Tajnikovo poročilo se odobri.

Društveni tajnik g. Pirc potem poroča o končnem društvenem računu za l. 1886. Dohodkov je bilo 7346 gl. 58 kr., in razen 608 gld. 20 kr., ki so ostali v blagajnici, bilo je vse drugo izdano za troške.

Inventar in ob enem bilanca društvenega imenja kaže konci leta 1886. premoženja 34.488 gld. 16 kr. Če se primerja k aktivnemu premoženju prejšnjega leta 35.069 gld. 30 kr., kaže se, da se je zmanjšalo za 581 gld. 14 kr. Zmanšanje je nastalo, ker so pali kurzi za 83 gld., ker se je odpisalo inventarne vrednosti 260 gld. 87 kr., in ker je glavni odbor plačal v l. 1886. tisek „Kmetovalca“ za l. 1885 in 1886. Izkaz aktivnega premoženja za l. 1886 je tedaj: 1.) Inventarijalne vrednosti 33.802 gld. 54 kr.; 2.) aktivnih ostankov je 77 gld. 42 kr. in 3.) gotovine 608 gld. 16., skupaj torej 34.488 gld. 16 kr.

Proračun za l. 1888 kaže 4213 gld. dohodkov in stroškov. Računski sklep za l. 1886 o državnih podporah, katere je oskrboval glavni odbor kmetijske družbe, kaže, da se je od 9232 gld. 52 kr., katere je ministerstvo podelilo za razne podpore, porabilo vse, razen 780 gld. 4 kr.

Pri obravnavi o raznih računskih sklepih oglašuje g. Zelen in opominja, da je že l. 1884. on svetoval, naj se plemenska živina ne prodaja več po dražbi, nego razdeli mej umne kmetovalce in živinorejce. Čudi se torej, da se njegov predlog ni zvršil. Deželni poslanec g. notar Krsnik izjavlja, da je bil pri dotičnem občnem zboru, vzprejel se je pa predlog g. Zelena le kot resolucija, ne kot določno stavljen predlog.

Društveni tajnik Pirc naglašuje, da se plemenska živina, katera se kupuje s podporami, ki jih daje kmetijsko ministerstvo, primeroma drago kupuje na Štajerskem, kajti kupuje se že premovana živina, katero je posestnik zavezan vsaj eno leto imeti za se, sicer pa, ako jo proda, vrniti dobljeno premijo. In premijo mora plačati seveda kupovalec, to je kmetijska družba. Zato velja plemenska goved na Štajerskem najmanjše po 150 do 160 gld., kar je pa vendar še ceneje, nego v Švici, kjer je živina po 300 do 400 gld. Po naročilu kmetijskega ministerstva izkličje se kupljena živina za polovico cene na dražbi, in seveda, kdor več ponudi, ta jo dobi. Da bi se bil storil kak sklep, naj se deli s subvencijskimi denarji nakupljena živina zastonj, to govorniku pač ni znano, sploh pa je določilo ministerstvo dražbo, in pri tem bode moralo ostati. G. Schrei izraža željo, naj bi se nakupovale le telice. Potem se odobri računski sklep in proračun.

Vrše se volitve. Gospod predsednik imenuje za skrutinatorja gospoda dr. K. Bleiweisa viteza Trsteiškega in Adolfa Muleja, župana v Logatcu.

(Dalje prihodnjič.)

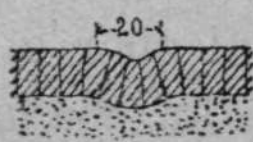
Notranja uprava konjskim hlevom.

Tla posameznih staj naj bodo narejena ali iz trdo žgane opeke (postavljene po koncu) ali pa iz lesa. Tla iz količev lesenih, namočenih v katranu (teru) ter položeni v asfalt, so zelo dobra, ko bi ne bila tako draga. Tla iz trdih ali macesnovih plohov priporočajo, morajo pa imeti raze (špranje), skozi katere se odteka gnojnica v votli prostor pod njimi. Ta prostor mora imeti neprodorna tla. Lesena tla naj se večkrat namažejo s katranom ter naj bodo sploh snažna. Kadar se pa plohi napije gnojnice, nadomesti naj se z drugim. S takimi tlemi prihrani se nastila, vzdrževati jih pa v dobrem stanju je drago. Ako se konjem malo nastilja, morajo biti tla gladka, ker ob grčah se konj lahko do škode oguli.

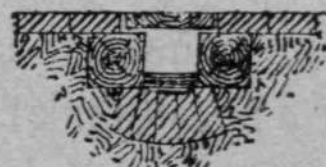
Gledé tál, ki so narejena iz opeke, postavljene po koncu, paziti je posebno, kakšna je opeka. Ako opeka ni dovolj gosta in dosti močno žgana, razdrobi se kmalu in se nasrka gnojnice. Z gnojnico napojena opeka dela škodljiv zrak v hlevu.

Tla iz teptane ilovice se kmalu pokvarijo in le tedaj trajajo dlje časa, ako se s peskom posujejo 10 do 12 % na debelo.

Stajna tla naj le toliko visijo, da se gotovo odteče gnojnica, t. j. za celo dolgost staje zadostuje kake 3 do 5 centimetrov.

Pod. 1.

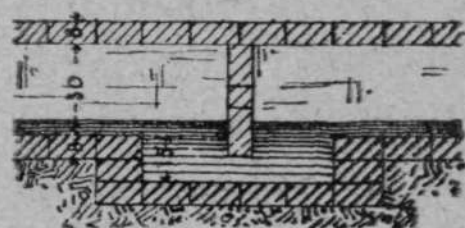

Pod. 2.

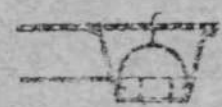

Pod. 3.

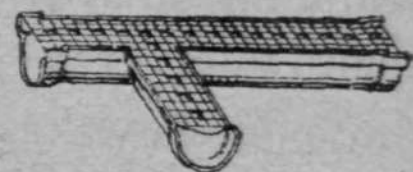
Za odtakanje gnojnice služijo jarki, ki so za stajami. Odprti jarki (glej pod. 1.) so posebno tedaj dobri, ako je dosti vode za splakovanje na razpolaganje, drugače so boljši zaprti jarki (glej pod. 2.). Vsegdar naj se pa krovni plohi, ki naj bodo spodaj namazani s katranom, dajo lahko odzdigati. Iz teh jarkov naj se gnojnica staka v zbiralne jarke, ki so večji (glej pod 3.), in od tam v neprodorne gnojnične jame. Tam, kjer stopa jarek iz hleva na plano, ali predno se končuje pred gnojnično jamo, naj ima zatvornico (glej pod 4. in 5.). Zatvornica brani prepihu in smradu, ki se dela v gnojnični jami, v hlev. Bogati posestniki delajo jarke tudi iz železa (glej pod. 6.).

Pod 4.

Pod. 5.

Pod. 6.

Strop konjskim hlevom je najboljši obokan. Obok postavi se ali na pase ali pa manjšim hlevom na že-

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 29. junija 1887.

Obseg: Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za leto 1886. (Dalje.) — Notranja uprava konjskim hlevom. (Konec.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gospoda poslanca Kluna v državnem zboru 10. t. m. (Konec.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za leto 1886

dné 26. maja 1887.

(Dalje.)

Gospod notar Janko Krsnik predlaga, da se voli za predsednika z vzklikom dosedanji predsednik gospod grof Thurn. Predlog se sprejme z živahnim odobravanjem.

Gospod deželni odbornik dr. Vošnjak predlaga, da se voli za podpredsednika z vzklikom dosedanji gospod podpredsednik Jos. Fr. Seunig, ki je član glavnega odbora uže 25 let. Sprejme se z živahnim odobravanjem.

Od 85 oddanih glasov ob volitvi odbornikov dobili so:

g. W. Goll	85 glasov
„ Jos. Lenarčič	85 „
„ dr. J. Poklukar	84 „
„ Fr. Witschl	84 „
„ Jos. Dekleva	82 „
„ Oton Detelja	79 „
„ L. Robič	47 „
„ dr. M. pl. Wurzbach	44 „

in so torej izvoljeni. Razen teh dobil je gospod Peručič 42 glasov, gospod Borštnik 41 glasov in nekaj drugih gospodov še posamezne glasove.

Za pregledovalca računov izvolita se po nasvetu g. Krsnika Karol Žagar in Josip Lavrenčič.

V imenu centralnega odbora poroča potem cesarski svetnik g. Murnik o preuredbi društvenih pravil. Ta sklep storil je lansko leto občni zbor, ali samo v tem zmislu, naj se pravila prenarede v onih oddelkih, ki se tičejo pravic in dolžnosti udov, področja podružnic in notranje družbene uredbe. Ko je centralni

odbor o tem razpravljal in so bile dotične premembe nasvetovane, pokazala pa se je potreba, da se premenjena pravila času in sedanjim okoliščinam primerno, torej v večini paragrafov, za kar pa centralni odbor ni imel od občnega zbora pooblastila. Zato se je v centralnem odboru sklenilo, nasvetovati občnemu zboru, naj pooblasti centralni odbor, da predloži prihodnjemu občnemu zboru sedanjim razmeram primerno premenjena pravila v obravnavo in sklepanje. Gospoda Zelen in Borštnik želita, naj bi se premenjena pravila priobčila poprej v „Kmetovalci“. Cesarski svetnik g. Murnik odgovarja, da je že v zmislu §. 37. dosedanjih pravil treba pri občnem zboru skleneno preuredbo pravil vsaj 14 dni pred novim občnim zborom objaviti, kar se bode seveda i drugo leto zgodilo.

Predsednik grof Thurn izjavlja, da se bode želji gospodov ne le ustreglo po pravilih, nego da se bodo podružnicam in posamičnim udom premenjena pravila doposlala tudi šest tednov in dva meseca prej. Želeti je le, da bi se pravila dobro obravnavala in potem stavili pravi nasveti. Govornik (grof Thurn) je izdelal načrt novih pravil, a ne ve, je li pravo zadel. Mogoče je, da je tu in tam kaka dobra misel, ali treba je, da se zdaj, ko se imajo pravila spremeniti skoz in skoz, da se vse dobro premisli in pretrese, in da posebno podružnice v večjih sejah pravila natanko obravnavajo in potem centralnemu odboru stavijo svoje nasvete.

Potem se sprejme nasvet centralnega odbora soglasno.

Društveni tajnik g. Pirc potem nasvetuje v imenu centralnega odbora nekatera odlikovanja. Na Kranjskem nedostaje nam faktorja, ki bi po vzglednem kmetovanju najbolj deloval za povzdigo in napredek raznih strok kmetijstva, to je veleposestva, ki bi kakor na Češkem svoja posestva vzgledno obdelavalo. Faktor pa, ki mnogo v Kranjski v tej reči vpliva, so šolski vrti in o tej zadevi morejo jako mnogo storiti učitelji se ve da le, ako nahajajo pri občini, pri županu za to

potrebne podpore. V tej zadevi se zadnji čas s šolskimi vrti res odlikujeta, ponašati se smeta Logatec in Gorje in za to gre zasluga gg. učiteljema Vojtehu Ribnikarju in Janku Žirovniku in županoma gg. Adolfu Muleju in Jakobu Žumru. Tem štirim gospodom naj prizna občni zbor pohvalne diplome.

Tajnik g. Pirc poroča v imenu centralnega odbora o raznih predlogih podružnic.

Podružnica Logaška predlaga, naj bi se kmetijska družba potegovala na merodajnem mestu, da bi dobivali kmetovalci iz osrednje c. kr. gozdne drevesnice sadike zastonj. Predlog utemeljuje zastopnik podružnice g. učitelj Ribnikar jako jedrnato, na kar predlog soglasno obvelja.

Deželni predsednik baron Winkler izjavlja nato, da se le s kmetijskega ministerstva dovoljenjem smejo brezplačno oddajati sadike iz osrednje gozdne drevesnice, da se pa bode potrudil, da ministerstvo tej prošnji kolikor mogoče ustreže. Podružnica Logaška (zastopnik g. Ribnikar) predlaga, da bi se pri premovanju govedi ozirali tudi na Logatec, dosedanji kraji, kjer se je živina premovala, da so preoddaljeni, torej naj bi se uvrstila Postojina z Logatcem.

Tajnik Pirc opomni, da je ta predlog že razpravljaval centralni odbor in sklenil predlagati, da se za premovanje živine v prihodnje ozira tudi na Logatec, in to že prihodnje leto. Logaške podružnice predlog se potem vzprejme.

Podružnica Logaška predlaga, naj bi društveno glasilo „Kmetovalec“ izhajalo vsako soboto, ter naj glavni odbor prosi v to svrhu deželne in državne pomoči.

Učitelj g. Ribnikar utemeljuje ta predlog najgorkeje. Kmetskemu ljudstvu treba je berila, njemu koristnega, da se odtegne od pijančevanja in igre. V tej zadevi bi strokovnjaški list, dohajajoč vsako nedeljo, storil jako mnogo; razširil bi se tudi lahko, ko bi kmetijsko ministerstvo in deželni zbor dala nekaj podpore, kajti list bi se potem lahko ceneje dajal naročnikom.

Tajnik Pirc opomni, da je tudi centralni odbor tega mnenja, da bi ugajalo večkratno izhajanje društvenega glasila, a žal, za to primanjkuje novcev. Eden goldinar obdrži si podružnica, za drugi goldinar je pa treba dajati list. Gledal in delal pa bode centralni odbor, da tudi glasilo kranjske kmetijske družbe dobi podpore od kmetijskega ministerstva, kakor je dobivajo drugi slovenski in italijanski listi. Potem se predlog vzprejme.

Tajnik Pirc poroča o predlogu podružnice Metliške, ki želi, da si jej pošlje bika muricodolske pasme, ino nasvetu podružnice Rateške, katera želi, da se tudi Rateškemu okraju pomaga glede živinoreje. Zadnja želi, ali naj se da po edinim pokrajinam plemenski bik ali pa posameznim posestnikom, katere določi podružnica vzajemno z občino. O teh predlogih poroča centralnega odbora ud g. Povše v jako obširnem in strokovnem govoru, ter naposled nasvetuje, naj se kmetijske družbe občni zbor izreče, da kranjska kme-

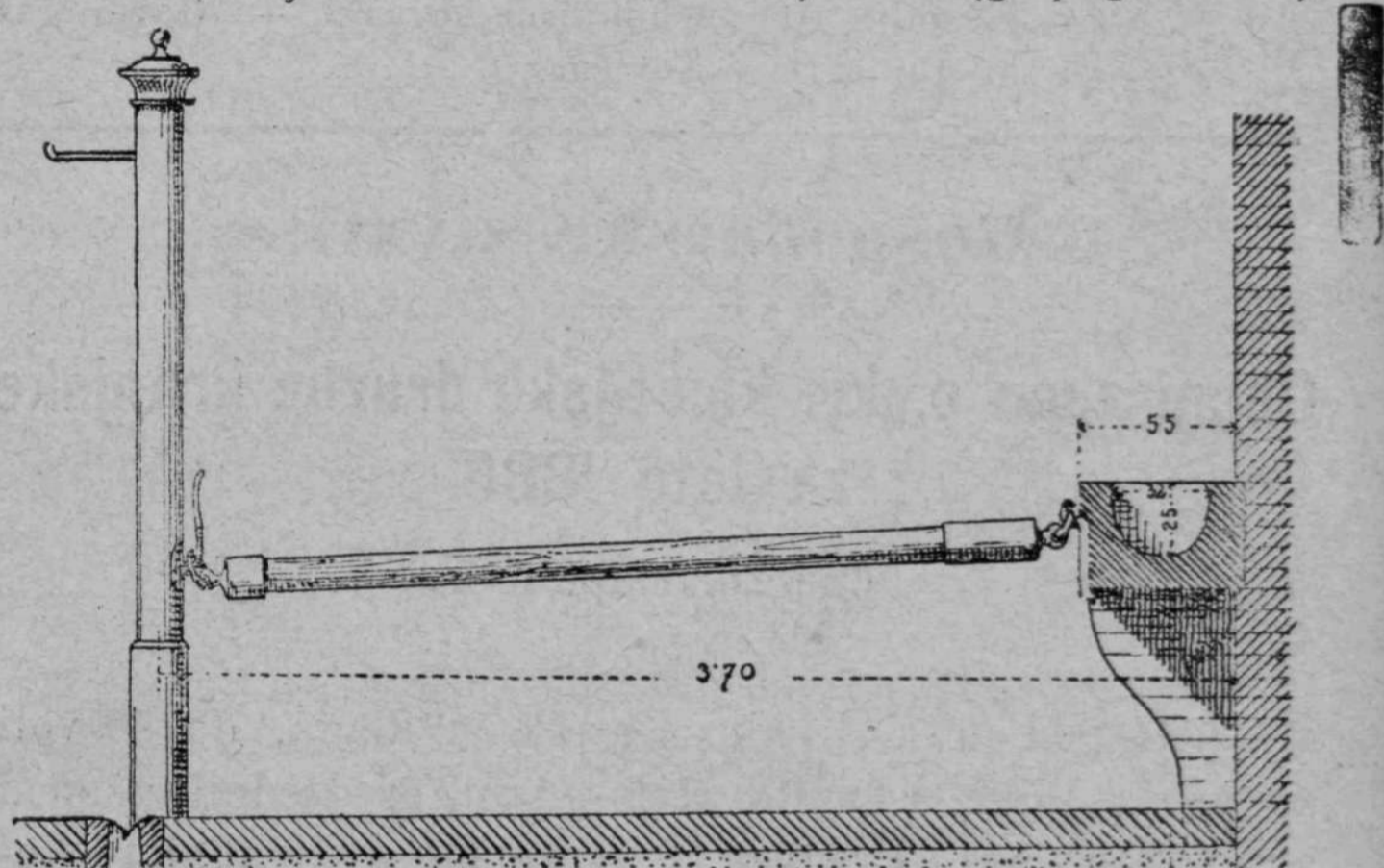
tijska družba ne sme deliti bikov po edinim pokrajinam, in sicer zaradi tega ne, ker je kmetijsko ministerstvo odredilo, da se s subvencijo nakupljeni biki stavijo na prodaj za pol kupne cene. Kar se tiče v obče predloga in prošnje podružnice Metliške, nasvetuje, da občni zbor sklene, naj se naprosi deželni odbor, da predloži v prihodnjem letošnjem zborovanju deželnega zbora prenaprejeno postavo o ravnanji z junci za pleme.

(Dalje prihodnjič.)

Notranja uprava konjskim hlevom.

(Dalje.)

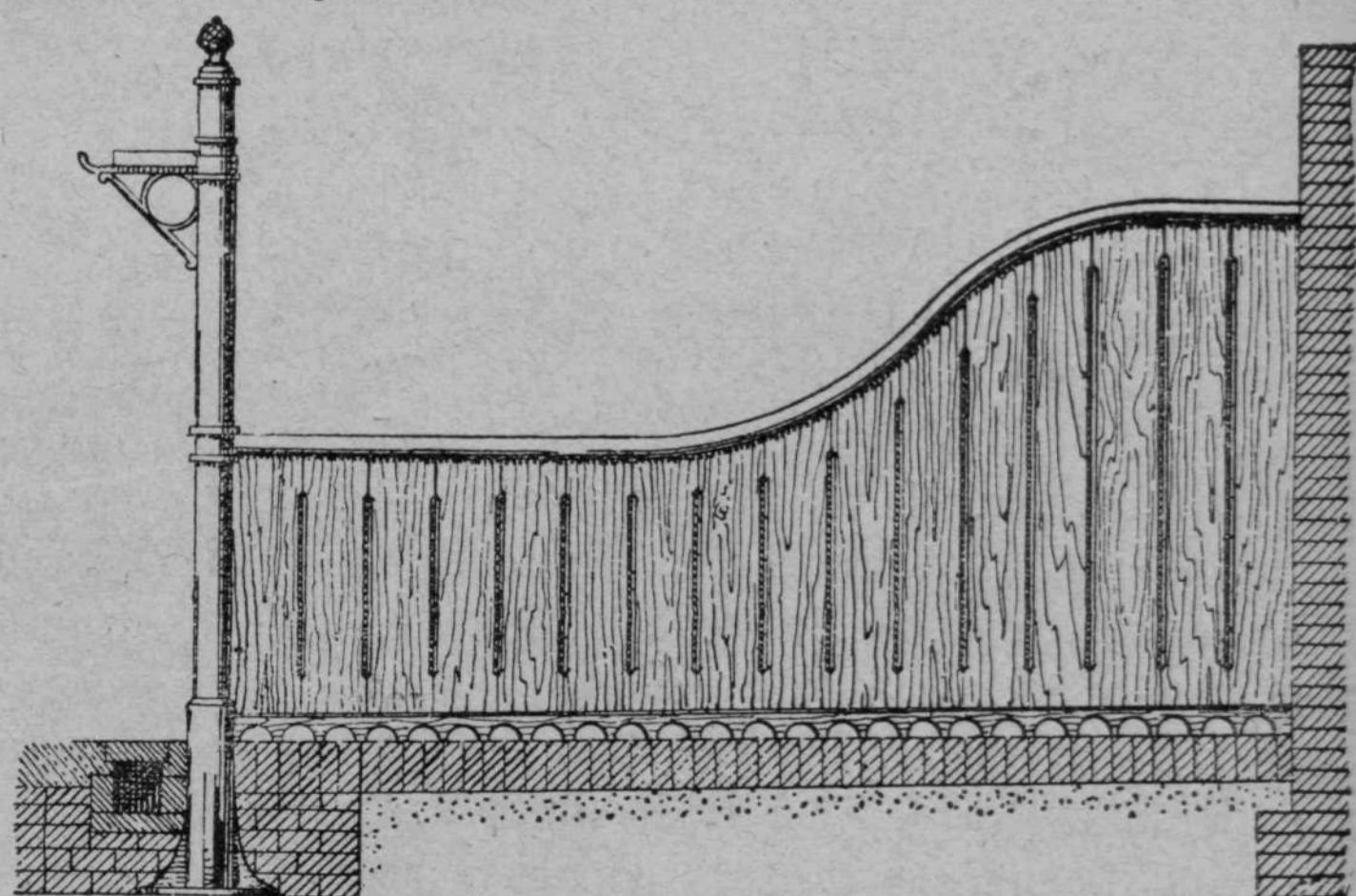
Predali staj narede se ali trdni ali pa premični. Najnavadnejša oddelitev je s premičnim drogom, ki visi ob stajnem stebru in ob jaslih (glej pod. 12.)

Pod. 12.

Premične stene, ki ločijo posamezne staje, dajo se tudi na strop obešati z verigami (glej pod. V.)* Take stene, pa nepremične, narediti je, kakor kaže pod. 13.

Vsa mesta na lesenih drogih, stenah, jaslih itd., kamor more konj seči z gobcem, obijejo naj se s ploščevino, da jih ne more konj oglodati. Stajni stebri

Pod. 13.

so iz litega železa, iz macesnovega ali pa iz hrastovega lesa. Debeli naj bodo ti stebri 12 do 20 cm in

*) V 23. številki „Novic“.

na to varno v kak košek, da solnce ne pride do korenin in jih ne posuši, in potem naj se posade na mesto, na katerem imajo rasti. Sadé naj se bolj gosto, da bodo lepo ravna na kvišku rasle. Na redko posajene sadike rastejo le v veje in ostanejo nizke.

Dobro je tudi, da se drevje, katero rado skupaj raste, pri presajanju nameša, postavimo, hoja in bukev, bor in smreka, bor in hrast, bukev in brst, smreka in macesen, bor in macesen. Dobro je tudi namešati drevje tako, da pride k drevju, katero je počasne rasti, tako drevje, ki raste prav naglo. Drevje nagle rasti služi v to, da onemu dela senco in mu je v zatišje, potem pa se poseka, ko ono ne potrebuje več sence in zatišja. Na priliko, k smreki, posajeni v peščena tla, dobro je pridejati bor; in bor se, ko zraste kacih 6 ali več čevljev visok, poseka, smreka pa se pusti.

Listnato drevje, to je, bukev, brest, jesen, javor, hrast itd., mora že dobro odraslo biti, ko se presaja; ne škoduje, če se mu pri presajanju korenike in veje nekoliko prirežejo. Če se listnata drevesca presadijo na planjavo, mora se jim dati kolec, k kateremu se privežejo, da drevesca veter ne omaja in da tako drevesce ne pogine.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za leto 1886

dné 26. maja 1887.

(Dalje in konec.)

Deželni predsednik baron Winkler omenja, da je deželni zbor postavil zaradi licenciranja bikov že edenkrat preuredil v dveh paragrafih, potem pa leta 1884. sklenil resolucijo, naj bi vlada sploh predložila postavo za povzdigo živinoreje na Kranjskem, postavo enako, kakršna velja v sosednih deželah. Deželna vlada izdelala je tak načrt že leta 1884, in tudi kmetijsko ministerstvo jo je v glavnih potezih popolnoma odobrilo, le v tem ne, kdo da ima izvrševati novo postavo, da ne ostane neizpeljana in mrtva, kakor žal, mnogo koristnih in potrebnih postav.

Leta 1879. sklenila se je postava za licenciranje plemenskih bikov, a ostala je le na papirji. Novi postavní načrt, katerega je sestavila deželna vlada kranjska, obsega vse, kar utegne pospeševati živinorejo na Kranjskem, a mrtva ostala bi i ta postava, ako jej nedostaje izvršiteljev, in to so velike glavne občine na Kranjskem, katerih sedaj ni, ki se pa utegnejo ustanoviti po novi občinski postavi; potem se bode moglo storiti mnogo za povzdigo živinoreje, ne samo, kar se tiče plemenskih bikov, tudi v drugih zadevah, da se le ena omenja iz obširne postave, to je mlekarstvo i. t. d. Sploh pa je zavisen prospéh le od tega, kdo bode postavna določila izpeljaval. Poročevalec g. vodja Povše radostno pozdravlja izjavo zastopnika c. kr. vlade, da je taka postava že prirejena, in izreka željo, da bi postavo že v prihodnjem zborovanju deželni zbor

kranjski sklenil. Zato naj bi se centralnemu odboru naročilo, da naprosi deželni odbor, naj premeni postavo o licenciranju bikov vsaj v dveh paragrafih, ali pa naj predloži za živinorejce še koristnejšo, popolnoma novo postavo.

Predlog se vzprejme.

Podružnica Metliška predlaga, naj se popraša deželna vlada, kako misli postopati proti vednemu izseljevanju krepkih delavnih moči, posebno onih, ki še neso zadostile vojaški dolžnosti. Delavcev vedno bolj primanjkuje in ako pojde tako dalje, bode še huje, ker že sedaj se dobi za dobro plačo in izvrstno hrano le težko delavcev. Poročevalec tajnik Pirc poroča, da bode centralni odbor v tem zmislu napravil ulogo na vlado. Zbor pritrdi.

Tajnik Pirc poroča o predlogu podružnice Metliške: naj c. kr. kmetijska družba deluje na to, da se osnujejo po Dolenjskem vinarske zadruge, ki naj bi pomagale, da se dobro dolenjsko vino laže, bolje in hitreje v denar spravi. Poročevalec pravi, da je ta predlog jako utemeljen. Vinščaki imajo škodo od trtne uši, katera se žalibog vedno bolj širi, tlačijo jih pa tudi po ogromnih vremenskih nezgodah nabrani dolgovi. Lani bilo je veliko vina in dobrega, a ni več gorenjskih tovornikov, da bi ga kupovali, kupujejo rajši vino, ki je raslo na Zagrebškem tlaku. Mali krčmarji, zavisni od vinskih trgovcev, kupijo vina le kak polovnjak, in še to na upanje, toraj morajo jemati, kar se jim dáje. Tako se ponarejeno vino drago prodaja, dobrega naravnega vina pa vinščaki prodati ne morejo. Ostaje jim v kleti. vinščak hodi ga pokušat, in suši se od dne do dne. Potem treba kupovati turščice za živež, denarja ni, tedaj pa pade vinščak v oderuške roke namoštnikov. Zategadelj naj bi v zvezi s centralnim odborom podružnice delovale z vso silo, da se ustanove vinarske zadruge.

Dekan dr. Sterbenec pravi, da je trta pri njegovim rojakom lani prav dobro rodila, a prodati vina ne morejo. Vino kupujejo vinski trgovci pri znanem Sternu v Zagrebu.

Vodja Povše naglašá, da vinarska zadruga v Štanjelu na Krasu prav izvrstno deluje; na prošnjo c. kr. kmetijske družbe goriške jej je kmetijsko ministerstvo dovolilo tudi izdatno podporo, kar se bode tudi za Kranjsko zgodilo.

Predlog Metliške podružnice se potem vzprejme.

Podružnica Metliška konečno predlaga, kmetijska družba naj daje ljudskim šolam na Kranjskem čepičev onih jabolčnih vrst, katere priporoča v društvenem listu „Kmetovalec“ kot dobre za razširjanje. Tajnik Pirc pravi, da je centralni odbor sklenil, da se bode tej želji po možnosti ustrezalo. Podružnica Postojinska nasvetuje, naj se prosi c. kr. ministerstvo, da bode premovanje konj za okraje Postojina, Ilirska Bistrica in Vipava v Postojini. Poročevalec Pirc nasvetuje, naj se prošnja s priporočilom odstopi konjerejskemu odseku, kateri ima v tej zadevi staviti nasvete c. kr. kmetijskemu ministerstvu. (Vzprejme se.)

Podružnica Postojinska predlaga, naj se priredi zopet letos prodaja plemenske govedi v Postojini, in sicer naj se nakupi več junic, nego bikov. Poročevalec Pirc opomni, da se kraji vrste, letos je na vrsti Ljubljana, potem pride kraj, ki se ima še določiti, na Dolenjskem, in za njim pride Postojina.

Podružnica Ribniška predlaga, naj občni zbor sklene, da se podpore prosi države in deželnega zbora, s katero naj se priredi živinsko premovanje v Ribnici. Poročevalec Pirc opomni, da kmetijsko ministerstvo dovoljuje podpore le za velike regijonalne razstave, katere morajo obsezati več okrajev. Ker so pa nekateri okraji jako oddaljeni, in bi se živinorejci ne mogli udeleževati, prosil je centralni odbor že podpore, da se letos priredi živinska razstava v Bohinji. Za drugo leto prosil bode pri deželnem zboru, da se priredi v Ribnici živinska razstava za ta okraj in za kočevski. Predlog se potem vzprejme.

Podružnica Vipavska nasvetuje: Kmetijska družba naj dela na to, da dobijo živinorejci po znižani ceni toliko soli, kolikor je potrebuje posamezni živinorejec za živino svojo. Zastopnik podružnice Vipavske, g. Bajc, utemeljuje ta predlog obširno in jako stvarno.

Tajnik Pirc opomni, da so sicer o tej zadevi jako velike zavire, a on podpira predlog, češ, kdor trka temu se odpre. Vipavske podružnice predlog se vzprejme.

Vipavska podružnica nasvetuje nadalje, naj c. kr. kmetijska družba po c. kr. deželnem šolskem svetu deluje na to, da bi učitelji marljiveje delovali po šolskih vrtih, da bi ondi mogli dobivati posestniki cepičev žlahtnih dreves in ključev žlahtnih trt, da šolski vrti ne bodo samo zelniki in njive za turščico in krompir, kakor v okraji vipavskem. Poročevalec slika šolske vrte z malimi izjemami res jako žalostne.

(Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 45. Poučite me, kako se seje seme gozdnih dreves? (P. S. v G. pri L.)

Odgovor: Na to vprašanje odgovarjamo obširneje v članku, ki ga nahajate v današnjem listu.

Vprašanje 46. Prosim pouka, kako rabiti goltne cev? (Fr. L. na Bl. na Štajerskem.)

Odgovor: O porabi goltne cevi, kakor sploh o zdravljenji napetice goveje in ovčje, priobčimo v prihodnjem listu daljši članek. Za današnjo številko ni bilo mogoče, ker še nismo dobili potrebnih naročenih podob.

Vprašanje 47. Pred dvema letoma dobil sem od kmetijske družbe pol mernika japonske ajde, katera se tod tako dobro obnaša, da jo hočejo imeti vsi kmetovalci. Ali jo kmetijska družba še prodaja, če ne, kje je je dobiti? (M. K. v Št. P.)

Odgovor: Japonske ajde kmetijska družba ne prodaja več, ker jo ima v ljubljanski okolici in na Gorenjskem i tako uže vsak kmetovalec. Na prodaj jo

ima v Ljubljani g. Peter Lasnik. Morda jo ima na ponudbo kedo izmed naših naročnikov? Prosimo nanzanila. Na Gorenjskem imenujejo japonsko ajdo tudi „veliko sivo ajdo“.

Vprašanje 48. Ali se v resnici noče pasti goved na pašnikih, kjer se ob enem ovce pasejo? Ali smejo braniti gospodarji, ki imajo pravico do skupne paše, pašnjo ovac? (J. Ž. v C.)

Odgovor: Ni res, da bi se goved ne hotela pasti z ovcami vred. Res je pa, da ovce tako do tal odgrizajo travo, da za goved nič ne ostaje. Poleg tega potepta tla velika čreda ovac, ker vedno skup tiščijo. Zarad posameznih ovac pa goved ne popusti pašnje. Pri umno urejenem pasenju dajo pašnik popasti govedi in potem ovcam in konjem. Goved popase zgornjo t. j. večjo travo, ovce in konji pa nizko travo.

S tožbo ne bodete ničesar opravili, ker bode sodnik razsodil na podlagi večletne navade vašega okraja.

Vprašanje 49. Mladike lansko leto okulovanega drevja našel sem letos okrog in okrog prejedene, strte in poparjene. Po dolgem iskanju in opazovanju našel sem na mladiki majhno, črno živalco s svetlimi krili in z dolgim rilcem, ko je ravno objedala. S čim ali kako je mogoče tega škodljivca odpraviti? (Fr. F. v Egiditunelu na Štajerskem.)

Odgovor: Opazovani škodlivec je neki hroščec, ki ga imenujemo jabolčni rilčkar, latinski rhyrchites bacchus. Le ako polovite ter pomorite hrošče, obvarovali se bodete škode. Loviti jih ni kaj težko. Odprt dežnik postavite narobe pod drevesce ter potresite nekoliko drevo. Hroščec pade v dežnik, kjer ga lahko ujamate. Meseca maja in junija morate to večkrat ponavljati.

Vprašanje 50. Kako ali s čim bi se dale odpraviti iz sten velike črne mravlje, ki so se šele pred kratkim vanje vgnezdile? (Fr. F. v E. na Štajerskem.)

Odgovor: Prav dobro sredstvo, s katerim bi mravlje pregnali, ni znano. Svetujejo vse luknje zamazati in stene pobeliti z apnom, kateremu je primešano vode od kolokvintov. Tako vodo si naredite, ako kupite v lekarni kolokvintov ter jih kuhate na vodi. Priporočajo tudi nastaviti mravljam vado, t. j. kuhano kost, na kateri je še nekoliko mesa. Mravlje pridejo na meso, in kadar jih je dovolj, zažene se kost v krop, v katerem poginejo mravlje. Morda ve kedo izmed naročnikov lista kako dobro sredstvo proti mravljam v shrambah in sobah.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

59.

Črni gozd in njega velikani.

(Konec.)

Gorostasni ti mamutovci rastejo zadružno po dva ali trije vkup. Tamošnji izpirachi zlata zdeli so jim po-

Ob suhem vremenu se mora gnojnica z vodo razredčiti. Poletno gnojenje sadnega drevja priporočeno naj bode vsem sadjarjem, katerim je kaj do lepega sadja. Zlasti se pa s tem gnojenjem najboljšo zabrani, da ob suši ne opada sadje. (L. M. F. St.)

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za leto 1886

dné 26. maja 1887.

(Konec.)

Učitelj g. Ribnikar pravi, da se na Ljubljanski pripravnici praktično o sadjarstvu ničesar ni naučil, kajti učitelj dotičnega predmeta poučuje le teoretično. Še le l. 1876, pri praktičnih predavanjih na deželni šoli na Slapu pridobil si je potrebno znanje. Učitelji bi gotovo radi izpolnjevali svojo dolžnost tudi v sadjarstvu, a če se v Ljubljanskem učiteljišči ničesar naučiti ne morejo, jim je to nemogoče. Ovirajo pa napravo šolskih vrtov tudi krajni šolski sveti in tudi nekateri okrajni šolski nadzorniki. Tako je njega (govornika) zaradi šolskega vrta, za katerega se mnogo trudi, počastil nadzornik z naslovom: „Schwindler!“ Govornik nasvetuje, naj se kmetijsko ministerstvo naprosi, da na vadnici nastavi tacega učitelja, da se bodo pripravniki učili sadjarstva tudi praktično. (Dobro! Dobro!)

Škofov kaplan g. Šiška misli, da bode kmetijsko ministerstvo kmalu odpomoglo, da pride nov učitelj kmetijstva na vadnico, a tajnik g. Pirc poroča o odloku kmetijskega ministerstva na prošnjo raznih korporacij, v katerem se glasi, da ministerstvo pač na vadnici odločno zahteva praktičnega pouka v sadjarstvu, a novega učitelja ne bode.

Učitelj g. Ribnikar pripomni, da ako ostanejo sedanje razmere na c. kr. vadnici v Ljubljani, bode še dolgo čakati, predno se bodo učiteljski pripravniki praktično o kmetijstvu, posebno pa o sadjarstvu kaj naučili.

Potem se vzprejme soglasno predlog podružnice z dostavkom g. Ribnikar-ja.

Podružnica Vipavska nadalje nasvetuje, naj se včasi izredna živinska razstava dovoli za Vipavo; kajti Postojina je preveč oddaljena od Vipave da imajo vsled tega Vipavci prevelike stroške, in skoro da nikakoršnega zanimanja.

Tajnik Pirc opomni, da je Vipava od mesta živinske razstave res oddaljena, ali treba bode, kakor za Ribnico, isto tako za Vipavo izprositi zato od deželnega zbora podpore, kajti država za take krajne razstave podpore ne daje.

G. Bajc podpira predlog Vipavske podružnice, g. Zelen pa nasvetuje, naj bi se razstava napravila na Razdrtem.

Deželni predsednik baron Winkler pravi, da ne ugovarja nikakor nasvetom, a opomniti mu je, da se

bode vsem tem željam ustreglo, ko bode po vladi izdelani, že prej omenjeni postavni načrt pravoveljaven. Potem prečita deželni predsednik dotične določbe postavnega načrta, na kar se predlog Vipavske podružnice vzprejme, predlog g. Zelen pa odkloni.

Podružnica Vipavska predlaga nadalje, naj kmetijska družba deluje na to, da se kak učenec pošlje iz Vipavskega okraja v obrtno šolo, da se nauči pletarstva ter da potem pletarstvo uvede v Vipavi. Gosp. Bajc predlog gorko podpira.

Cesarski svetnik g. Murnik opomni, da se je centralni odbor s to prošnjo pečal, a uvažal, da se ima po dopisih ministerstva do raznih oblastev v Ljubljani kmalu ustanoviti obrtna šola za pletarstvo in tudi za druge obrtne stroke v Ljubljani. Tedaj se bode po podpori deželni lahko ustreglo prošnji Vipavske podružnice. Predlog Vipavske podružnice se potem vzprejme.

Vipavska podružnica konečno nasvetuje, da se postava o zadevi hroščev razširi tudi na „trtjone“ (rhinheits betuleti; Rebenstecher), kakor je to v Dalmaciji.

Gosp. Bajc naglašja, da bi bilo to jako važno, kajti ta mrčes dela vinogradnikom mnogo škode.

Tajnik g. Pirc pravi, da je vsa postava o zatiranju hroščev le na papirji, ker se ne zvršuje.

Gosp. Bajc opomni, da je to res žalostna istina, a še žalostnejše je to, da se ne izpeljava postava za varstvo ptičev, kateri so skoro izginili, bili pa največji pokončevalci škodljivih mrčesov. Kar ptičev ne uničijo hude zime, polove jih po Goriškem, koder celo senici ne prizanašajo.

Deželni predsednik baron Winkler pravi, da se je kot bivši okrajni glavar Tolminski jako trudil, da bi župane pripravil do tega, da bi gledali na zvrševanje postave, a zaman, in tudi sedanji župani ne bodo mnogo storili.

Gosp. Lenaršič obžaluje, da tudi državni organi ne izpolnjujejo svoje dolžnosti, kajti po sadnem drevju ob državnih cestah je polno goseničnih gnezd. Predlog Vipavske podružnice se vzprejme.

Vodja g. Povše stavi in utemeljuje samostalni predlog, naj se centralnemu odboru naroči, da ustanovi za prodajo sadja posredovališče, kakeršno za sadje in hmelj na Štajerskem že jako uspešno deluje.

Gosp. Borštnik pravi, da pritrdi vsakemu predlogu, ki ima pospeševati sadjarstvo, a dokler bode zajec gospodar sadnega drevja, kakor doslej, pomagali ne bodo ni šolski vrti, niti občinske drevesnice itd., in sploh vse drugo nič. Pri glasovanju vzprejme se predlog gosp. vodje Povšeta soglasno.

S tem bil je dnevni red končan in gosp. deželni predsednik baron Winkler izjavi, da ga jako veseli skupna podoba današnjega zbora slavno znane kmetijske družbe. Nikdar še, odkar on prisostvuje kmetijske družbe obravnavam, niso se člani v tolikem številu zbrali in nikdar še ni bilo toliko koristnih in važnih

nasvetov. Kakor se mu vidi, prišel je čisto nov duh delavnosti v družbo, kateri naj bi postal stalen, kajti prospeh kmetijstva je tudi prospeh in blagor dežele. (Dobro! Dobro!)

Predsednik grof Thurn se zahvaljuje društvenikom, da so v tolikem številu došli, izraža svoje veselje, da so podružnice začele delovati. Mnogo dela pa jih še čaka, a govornik upa, da bodo vztrajale. Posebno zahvalo izreka vladnemu zastopniku baronu Winklerju za izvrstne nasvete. (Dobro! Dobro!) Koncem govora pravi, da se kmetovalec vsegdar z radostnim in s hvaležnim srcem spominja presvetlega cesarja, kateri je bil in ostane največji zaščitnik kmetijstva. Zato mu zakliče trikrat: Živio Fran Josip I.! Slava mu! (Zbor vzklikne naudušeno trikrat živio in slava.)

Če obsekovanje gozdu škoduje.

Vsak gozdar, ki le kolikaj malo razume gozdarsko vednost, obsoja in zameta obsekovanje drevja kot napačno in škodljivo. Ta edina sodba vseh iznajdenih v tej reči je določna. Poslušajte pa njih razloge.

Obsekovati drevo se pravi, silovito segati v njegovo naravo, v njegovo naturo. Nobeno silovito kvarjenje narave pa ne ostane brez maščevanja, in človek, ki silovito lomasti po gozdu, mora tudi globo plačati. Vedite torej, da drevesa dobivajo svoj živež po koreninah iz zemlje in po listji ali igličevji iz zraka. Iz zemlje sprejemajo to, kar pepel v sebi obsega, z eno besedo, pepel; — iz zraka mu pa prihaja vse, kar pri sežiganji zopet v zrak beži, imenito ves ogleneč. Ker je pepela le prav malo odstotkov, pri jelovji še tri odstotke ne, lahko je prevideti, kako silno veliko živeža za svojo rast drevje iz zraka jemlje.

Ako takemu drevesu velik del vej odsekaš, vzameš mu tako rekoč ravno toliko ust, skoz katera svoj živež vse srka; drevo tedaj tako obsodiš na post. Zares je tako drevo močno zadrževano v rasti, ne le v dolgost, ampak še prav posebno v debelost. To pa dotlej, da poženejo in se razrastejo nove veje. To prav natanko vidiš, ako opazuješ letnice obsekanih dreves. Te letnice (tisti krožčeki na okrog, kolikor drevo v enem letu odebeli) so več let po obsekanji veliko ožje, tanjše. Ako veje obsekuješ prav blizu ali tik debla in ne pustiš nekoliko žive veje z vzrastki, to se grče posušé, ločijo se od živega deblovega lesa, in kedar se taki hlodi v deske žagajo, takrat tiste grče izpadejo, odleté, in škoda je zopet očitna. Pa tudi če še ostanejo, vendar se vidi, da so ločene, in velikrat se še le pozneje ločijo iz podov ali kjer take deske rabijo. Ko bi veje ne bile odsekane, bilo bi vse skupaj živ les in torej zdaj cele, lepe deske. Ravno zaradi stelje pa, kolikor je nam znano, zlasti po Gorenjskem, cele goščave smrečja vse zredoma obsekujejo, ter smreki le en sam čop vej pri vrhu pusté, vse drugo večidel pri koži oklestijo. (Mogoče je tudi to vzrok, da se smrekova goščava večkrat jame sušiti, ker pride neka

bolezen v smrekov gozd in v enem ali dveh letih je vsa smrekova goščava usehla — škoda je silno velika, ker težko ali vsaj kesno se zopet zaredi smrekov gozd.)

Ako veje odsekuješ prav pri deblu, se naredi smola, kakor pravijo, to je, smola začne v veliki obilnosti iz drevesa se cediti. Še veliko večji pa je ta odtok smole, ako kak plazar s krampeži po drevesu pleza in lub odere; naredi se dolge riže, po katerih smola navzdol po deblu lije, ker stopinja za stopinjo se naredi rana v lub in v belino. Najprvo teče smola, in če je rana v drevo večja, da se zarasti ne more, začne se od tiste strani deblo sušiti, trohneti in gniti. Veš pa, da, kolikor smole odteče, toliko živeža je drevesu ugrabljenega, in drevo je v rasti zadrževano. Znano je, kako radi se pastirji in celo odrasli buteži s tem igrajo, da zarezé delajo v drevesa, še zlasti v smreke, ker jih veseli, da smola po njih teče, katero včasih tudi obirajo in prodajajo. Cele plati vidiš dostikrat na najlepših smrekah, hojah, bukvah itd. izsekane in veliko lepih hlodov gre tako v nič. Zares se ne more nikoli dosti zatrditi, kako je to škodljivo. Z obsekovanjem torej drevesa ne obsodiš samo na post, temuč mu tudi puščaš in ga mučiš. Ako že nočeš ali ne moreš drugače, da drevo obsekuješ, pusti mu saj za čevelj dolge konce ali šture z živimi vejicami, ter pokaži vendar mrvico prizanašljivosti in gospodarnosti. Ako drevje do dveh tretjin visočine ali celo še više obsekaš, zgubi se v logu senčnost, vsled tega pa na tleh dobi moč grmičevje in dračje ter razna šara, in to je zopet drevju v škodo.

Obsekanih dreves se tudi poprej črv (kukec) loti in jih končá. Sklenem naj torej z naukom: S sekiro ne v gozd, razen če je treba gozd trebiti ali drevje posekovati, in nobeno kleščevje za steljo naj se ne jemlje iz njega, razen pri trebljenji in posekovanji.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na vprašanje 50. Najboljše sredstvo proti mravljam je pravi dalmatinski mrčesni prašek, ki ga je spoznati po njegovi veliki lehkoti. Prodajajo tudi še drug tak prašek, ki je težji in cenejši, pa nima nikake moči. Koder se pravi tak prašek potrese, zginejo mravlje, muhe in drugi taki mrčesi. Paziti je, da se na dotičnem mestu ne stresa cukar. Ob stenah razprši se ta prašek najbolje z razprševalno pripravo, ki stane 30 kr. Za 10 do 20 kr. praškov zadostuje.

J. Warto, lekar v Idriji.

Tretji odgovor na vprašanje 50. Mravlje ob stenah se odpravijo, če se stene namažejo s scalnico.

P. Kolšnik v Mariboru.

Vprašanje 51. Katera turščica je najzgodnejša? Navadna turščica pri nas mnogokrat ne zori. (P. Š. v G. L.)

Odgovor: Najzgodnejša turščica je sorta z imenom „Najzgodnejša turščica iz Boronke“. Doboste jo pri semenski tvrdki A. vitez pl. Obentraut v Hietzingu pri Dunaji.